

FOLYTATNI A TERMÉKETLENÍTÉST

Az *Országépítő* 2009/3-as számában megjelent Wesselényi-Garay Andor cikkben megfogalmazott „posztorganikus építészet” meghatározás – bár ebben a szövegrészen először került leírásra – mégsem új dolog. Ekler Dezső már 1997-ben, mikor vándoridőmet töltöttem nála, körülírt egy kialakulóban lévő építészeti áramlatot, amit ő „cool”, azaz „hűvös” építészetnek nevezett el. Az irányzat fő jellemvonásának ő is a téгла használatát tartotta, amit sajátosan szarkasztikus humorával úgy fejezett ki, hogy a cool házak minimalista ábrázolásmódú homlokzat-tervein mindig „vízszintesen esik az eső”, utalva a téglaburkolat vízszintes szagatott vonalakkal való jelölésére.

Nem szerencsés egy úgynevezett poszt-irányzatot kívülről elnevezni, mert az ilyen irányzatokban mindig dolgozik egy protestáló akarat, egy kifejezett, hangsúlyozott elkülönülési vágy. Magyarán: jobb megvárni, míg néhány építész maga határozza meg munkáit posztorganikus építészetként, és ezt feltétlenül fontosnak is érzi kidomborítani. Ekkor beszélhetünk majd posztorganikus építészet-ről, addig ez csak álokoskodás.

Elismerem: a téгла hangsúlyos és intelligens alkalmazása lehet egyfajta közös nevező építészek és építészeti felfogások között, mégsem hiszem, hogy a cikkben név szerint felsorolt társaságból egységes csapatot lehetne gyúrni, mégsem hiszem, hogy csak ennyi elég lenne a hiteles kortárs magyar építészethez. Ez olyan, mint ha a magyar labdarúgó válogatott keretben csak az kapna helyet, aki tud ollózva hátrafelé kapura rúgni. (Bár ez a képesség kétségtelenül elmond valamit az illető labdaérzékéről, de magasabb értékelési szempontok ebben a kiválasztási mechanizmusban nem kapnak helyet.)

A *Folytatni a Teremtést* című kiállítás áttekintése valóban elbizonytalanítja azt a szemlélőt, aki stílusként értelmezi az organikus építészeti mozgalmat, de a kíváncsi építésznek vagy műkritikusnak egyértelműen kifejezi, hogy ez az irányzat inkább szemléletmódként és munkamódszerként határozza meg önmagát, azaz: annyi „stílus-irányzat”, ahány „organikus” építész. Ahogyan a létszemlélet is magasabb rangú egy ideológiánál, úgy ez a hozzáállás is kiemeli magát a stílusok kavalkádjával birkózó építészeti attitűdök közül. A cikkíró erről akarva-akaratlanul nem vesz tudomást, ahogy a Vándoriskola létezéséről sem, cikkében kizárólag a Mesteriskolát említve posztgraduális kurzusok csúcsaként.

A posztorganikus „irányzat” kitalálása az organikus mozgalom halotti bizonyítványának udvarias formában történő átnyújtása, hiszen a társaságból kiemelve néhány személyt, úgy lehet *leírni pályáról* a többieket, hogy közben nem kell róluk véleményt alkotni. A cikk célját és hatását elemezve motoszkál bennem a kisördög: a posztorganikus téziszről kifejtett írás inkább a *Postinor* nevű, úgynevezett „esemény-utáni tabletta” hatásmechanizmusát utánozza egyfajta „szellemi fogamzásgátlóként”. Vagyis az organikus kiállításra (▷OR) betévedt (▷IN) gyanútlan ifjú építész a látottak után (▷POST) elolvassa a cikket és máris elkerülhető a nem kívánt szellemi megtermékenyülés, megtudja, hogy amit látott az nincs, viszont van remény, mert itt a TÉGLA! Komolyan gondolja-e valaki is, hogy az Anyag, a Matéria fogja meghatározni a kortárs magyar építészetet? Ha igen, akkor tényleg nagy a baj. Az Evestrum (az anyagban lakó erők sugárzó képe) pontosan ellenkező irányultságú az Ideával, tehát nem alkalmas szellemi folyamatok

értékelésére, elemzésére, pláne nem minősítésére. (Ha hiszünk Hamvas Bélának.) Tehát az, hogy valami miből épül, az csak egy adat, fontos adat, de nem meghatározó. Hogy ki miért nyúl a téglához, az lehet kérdés, arról érdemes diskurzust folytatni, ott már érdekesebb dolgokhoz kerülünk közelebb! Szembekötősdinél itt kezdik kiabálni, hogy: „meleg, meleg, forró!” (nem azt hogy: „hideg, hűvös, kúúl!”)

A téгла, mint építőanyag értékelése mindenkiben másképp vetődik fel. Az ökoépítész bizonyára az újrahasznosíthatóságot és a természetes alapanyagot hangsúlyozza, a szociológus boldogan fedezi fel a párhuzamot a téglafal struktúrája és a társadalom rétegződése közt, a divatépítész német és belga téglakatalógusok méregdrágatermékeinek textúráit válogatja aktuális mesterművéhez, a gépész elégedetten bólogatva méltatja az anyag hőtároló képességét és a statikus is boldog, hogy végre valami masszív anyaggal lehet számolnia. A felsorolt és még azon kívül hosszasan sorolható fizikai és metafizikai tulajdonságokon kívül bennem az is felmerül, hogy a téгла az egész magyar építőipar önbecsülését is képes lehet helyreállítani. Vissza tudja adni a kétkezi munka és szaktudás tiszteletét, használatához nincs szükség kimódolt, eurokonform, méregdrága technológiákra, segédanyagokra. Ezért tervezek minden házamba – ahol indokolt – fertőzéplaki MAGYAR téglát, amit kiemelkedő szakmai intelligenciával megáldott MAGYAR kőművesek raknak aztán egymásra, és amelyek végeredménye egy olyan fal, mely képes kiváltani az IDŐNKÍVÜLSÉG (Zeitlosigkeit) érzetét a nyájas szemlélőben. Ennek azonban vajmi kevés köze van a posztorganikus építészet téziséhez...